

BIBLE PRO DNEŠEK: STVOŘENÍ A MORÁLKA

„Slyšeli jste, že bylo řečeno: 'Milovati budeš bližního svého a nenávidět nepřítele svého.' Já však pravím: Milujte své nepřátele a modlete se za ty, kdo vás pronásledují, abyste byli syny nebeského Otce; protože on dává svému slunci svítit na zlé i dobré a déšť posílá na spravedlivé i nespravedlivé. Budete-li milovat ty, kdo milují vás, jaká vás čeká odměna? Což i celníci nečiní totéž? A jestliže zdravíte jenom své bratry, co činíte zvláštního? Což i pohané nečiní totéž? Buďte tedy dokonalí, jako je dokonalý váš nebeský Otec.“ (Mt 5,43-48)

Roman Mach, teolog

Náš úkol začíná myšlenkou lidských práv. Já bych rád zvolil jiný výchozí bod, vlastně hned několik. Pojem "morálka" obvykle označuje vžitě normy a úsudky o chování, které se navíc mohou individuálně velmi lišit. Proto bychom měli spíše hovořit o morálnosti nebo ještě lépe o etice a etičnosti v našich životech, protože pod střechem pojmu "etika" se nachází hlubší přemýšlení o tom, co je v životě dobré a správné, a taky proč.

Za druhé: východiskem pro jakékoliv etické přemýšlení a chování nebo jednání v našem křesťanském kontextu je náš vztah k Bohu. Jinak řečeno: To, co je duchovní, musí vždycky jít napřed a předcházet všechno ostatní. To prakticky znamená, že pokud má věřící člověk jasné ujištění o tom, že je Božím dítětem, že je zachráněn, že má naději pro nebesa, pak má také motivaci k etickému přemýšlení, jednání. A naopak - pokud tuto jistotu z nějakého důvodu nemá, třeba z důvodu osobní duchovní krize, tak i ta etická či morální rovina přestává fungovat. Z toho vyplývá, že nestačí, abychom byli s morálními lidmi. Dobrý člověk bývá i morální, ale ne každý morální člověk je nutně dobrým člověkem. A proto je třeba, abychom byli napřed lidmi duchovními, ujištěnými o spasení, lidmi, které Pán Bůh duchovně přitahuje, a tak máme motivaci k dobrému jednání v životě.

Motiv stvoření člověka opravdu více způsobu naznačuje Boží blízkost, přiblížení, dokonce vdechnutí života. Máme-li ten zmíněný duchovní základ, živou víru, zpráva o Bohu jako Stvořiteli nebe i země nás ujišťuje o univerzálnosti jeho řádů, které se týkají všeho stvoření. Zpráva o stvoření navíc přitakáním člověku, životu, světu. Jsme zde, protože si to Bůh přál. Vše bylo stvořeno a bylo to velmi dobré. A to jediné "ne" ve zprávě o stvoření je vysloveno směrem ke zlu a k hříchu.

Být k Božímu obrazu to podle textu Písma zřejmě primárně znamená žít v láskyplných a odpovědných vztazích. A tady bych chtěl zdůraznit, že i pojem "spravedlnost" má v Písmu rozměr nejen toho, co je správné, co se má, ale i rozměr vztahový. Jedná se také o věrnost vztahům a jejich závazkům. Bůh je spravedlivý, neboť je věrný svým vztahům k závazkům. A tohle je krásně ilustrováno třeba v podobenství o marnotratném synovi, a i my máme být takoví.

Vztah tedy zůstává primárním. A právě to je zřetelné na dvou největších příkázáních, o kterých čteme, že na nich stojí celý zákon - tedy tóra i proroci: "Miluj Boha nadevše a bližního jako sebe". Pokud toto je v Kristově výkladu podstatou a cílem Tóry, tedy zákon, který vyslovil Stvořitel, znamená to, že všechno, co konáme, má mít toto nasměrování. Pokud si promýšlíme zákon směrem od vztahů k závazkům a dobrým hranicím, tak se to projeví ovocem etického života, ohledu a dobrého soužití. Tedy znovu: To duchovní a vztahové musí jít jako první.

Téma morálky a zodpovědnosti bych možná rozšířil na "láska, morálka a odpovědnost". Napřed se učíme mít rádi a touto cestou se máme stát morálními a odpovědnými lidmi.

Z připravovaného DVD "Život - náhoda nebo záměr?"

Kromě toho, že je všemohoucí a vševědoucí, Bible uvádí, že Bůh je naprosto svatý - vždycky dělá, co je správné. Bůh nemůže lhát, nemůže hřešit a je vždy věrný a pravdivý. Jak zjistíme, že je Bůh spravedlivý? Písma vysvětluje, že Bůh zapsal svůj zákon na každé srdce. Svatý charakter Stvořitele je zjevem každému člověku skrze svědomí. Svědomí je naše Bohem dané poznání dobrého zlého. Proto člověk ví, že jeho stvořitel je jak dárce morálního zákona, tak i soudce.

"Máš svědomí?"

"Myslím, že svědomím mám."

"Myslíš si, že všichni mají svědomí?"

"To rozhodně!"

"A ty máš svědomí?"

"Ano."

"Odkud pochází?"

"Nevím."

Bible zcela jasně říká, že znalost Boha je zapsána v našich srdcích. A dokonce i znalost správného a špatného.

"Lhal jsi někdy?"

"Ano."

"Čím ses stal?"

"Lhářem."

"Ukradl jsi někdy něco?"

"Ano."

"Čím ses stal?"

"Zlodějem."

Představte si, že jste v obchodě, někde v prodejně, a je tam něco, co opravdu potřebujete. Prostě to tam leží a není tam nikdo, kdo by dával pozor. Řeknete si: "Nemám s sebou peněženku, zapomněl jsem ji." Nikdo se nedívá, a už to máte v kapse. Vyjdete ven a nikdo vám v tom nezabránil. Ukradli jste to. Ale ve vašem nitru, na co myslíte? V noci, když se ukládáte ke spánku, na co myslíte? Domnívám se, že každý velmi dobře ví, že v myšlenkách se k tomu bude stále vracet. Toto je svědomí.

"Poslechl jsi vždy svědomí, kterým k tobě promlouval Bůh?"

"Ne."

"Vyslovil jsi jméno stvořitele Boha, který ti dal chuťové pohárky a zrak a každý dobrý dar, vyslovil jsi někdy jeho jméno jako kletbu?"

"Ano, určitě."

Ježíš řekl: "Nezvizoložíš. Já však vám pravím, že když se podíváte na dívku chtivě, dopustili jste se smilstva ve svém srdci."

"Podívat ses někdy chtivě na nějakou dívku?"

"Jo, podíval."

"Přestoupil jsi toto přikázání?"

"Ano."

Bůh říká, že zapsal svůj zákon do svědomí každého člověka, takže nikdo nemá výmluvu. Každý o sobě ví, že je hříšník. Každý ví, že přestoupil Boží zákon. Každý ví, že se nezachoval správně.

Máme schopnost rozlišovat dobro zlo. Jestliže víme, co je dobré, potom to musí vědět také Bůh. On musí být původním zjevením morálky. Jak bychom, jinak věděli, co bylo správné nebo špatné?

"Co nám říká o Božím charakteru a povaze skutečnost, že každý člověk rozezná správné od špatného?"

"Že je spravedlivý."

"Kdyby měl Bůh soudit podle svatých kritérií, byl bys vinen nebo nevinen?"

"Vinen!"

"Takže pokud ses provinil rouháním, lhaním, krádeží, poslal by tě Bůh na základě Desatera přikázání v den soudu do nebe nebo do zahynutí?"

"Určitě do zahynutí."

Musíme se postavit tváří tvář všemohoucímu soudci a Pánu. A protože je tomu tak, byli bychom shledáni vinnými ve všem, co jsme učinili. Naše svědomí říká, že je zde někdo, komu jsem zodpovědný. On je můj stvořitel a já vím, že jsem nešel pod jeho principů.

"Vyslovila jsi někdy Boží jméno nadarmo - jako třeba: 'proboha!'?"

"Ano, jistě."

"Dokážeš si vzpomenout na situaci, kdy tvoje svědomí na tebe křičelo? Na něco, co jsi udělal v minulosti, a jako bys u toho slyšel: 'Alane, to jsi prostě neměl dělat!'?"

"Ano."

"A když si to pamatuješ ty, myslíš, že si to může pamatovat i náš stvořitel?"

"Určitě."

"Myslíš, že nám svědomí říká, že potřebujeme Spasitele?"

"Ano."

Proto bylo zapotřebí osobního a milujícího a starostlivého Boha, ale s neochvějnou spravedlností. To je jediný možný způsob. Nemůžeme ho přimět, aby změnil své zákony. Jedině on mohl do nás vložit svědomí, abychom poznávali. Je to skutečně Bůh, koho poznáváme prostřednictvím našeho svědomí.

Ačkoliv stvoření staví na odiv Boží zázraky, představuje smíšené poselství, protože uprostřed takové krásy a řádu pozorujeme nemoc, úpadek a smrt. Není překvapením, že jediné Bible vysvětluje tento zjevný rozpor. Na počátku stvořil Bůh všechno dokonalé. Nicméně člověku byla dána svobodná vůle a možnost volby. Je smutné, že se rozhodl postavit se na odpor svému Stvořiteli. Jak Bůh Adama varoval, hřích přinesl utrpení a smrt. Kletba popsána v Genesis postihla celé stvoření a dnes jsme svědky hrozivých následků. Je tady však dobrá zpráva. Už před počátkem času připravil Bůh plán záchrany lidstva. Protože mzdou hříchu je smrt, Stvořitele přišel na zem jako člověk, žil bezhříšným životem a zemřel, aby zaplatil pokutu za naše hříchy. Potrestal z mrtvých, a nabízí odpuštění a věčný život."